

M. Saim UYSAL

uysalsaim@gmail.com

TÜİK, liyakat-ehliyet

Geçen haftanın ekonomik gündemine damgasını vuran konu TÜİK başkanının açıklamalarıydı. Başkan Erhan Çetinkaya "enflasyonu şirket karları ve fahiş fiyatların yükselttiğini, enflasyonla ilgili olarak herhangi bir şey çevirmediklerini, ortalama toplulaştırılmış fiyatların hesaplamalarda esas alındığını" belirttikten sonra son olarak "enflasyonun %75 olması ile %45 olması arasında bir fark olmadığını" açıklamasında bulundu. Bu açıklama sonrası ilk tepkiyi **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan** verdi. "TÜİK görev alanının dışına çıkarak enflasyon konusunda bazı kesimleri suçlamak yerine, toplumun geneli tarafından merak edilen enflasyon hesaplama yöntemi ile ilgili sorulara daha ikna edici bir açıklama getirmeliydi. "TÜİK'in enflasyon hesaplaması ile ilgili olarak açıklama yapmasına neden olan konu ise Gazeteci Alaattin Aktaş'ın Ekonomi Gazetesi'nde yayınlanan "TÜİK'in devlet sırrı gibi sakladığı madde fiyatları" makalesiydi. Bilindiği üzere TÜİK "Kamuyu yanlış yorumluyor ve bu da yanlış anlamalara yol açıyor." gerekçesine sığınarak Nisan 2022'den itibaren TÜFE kapsamındaki maddelerin fiyatlarını açıklamayı durdurmuştu. Daha önce yazılarımda konu ettiğim gibi DİSK'in kazandığı mahkeme kararı bile bu açıklamanın yapılmasını sağlayamamıştı. Gazeteci Alaattin Aktaş, söz konusu makalesinde tüketimde önemli payı bulunan 100 kalemler ve hizmetin arşiv geçmişindeki fiyatlarını endeks oranlarıyla yaklaşık artı-eksi%10 hata payıyla hesaplamış. Hesaplamalarda çıkan rakamlar inanılmaz oranda düşük. Ör: Uzman doktor ücreti 34 lira çıkarken veteriner ücreti 681 lira. Yurt ücreti 457, kira 5845 lira.

Enflasyon beklentileri konusunda hane halkı beklentilerinin bir türlü istenilen düzeye gelememesinin en büyük nedenlerinden biri TÜİK'e olan güvenin sağlanamamış olmasıdır. Anılan kurum enflasyon hesaplamaları ile ilgili şeffaflık gereği kamuoyunu aydınlatmamıştır. Asgari ücret, emekli ve memur maaşları TÜİK'in hesapladığı enflasyon oranlarına göre belirlenmektedir. Yukarıdaki açıklamalara göre 2022 Nisan'ından bu yana söz konusu ücretler bu durumda oldukça düşük belirlenmiş olmaktadır. Gelir dağılımında adaletsizliğin 2022'den bu yana aşırı ölçü-

de bozulmasına neden olarak enflasyon oranının doğru hesaplanmaması gösterilebilir. Nitekim İsviçre'nin en büyük bankası UBS'in araştırmasına göre 2023'te dünyada en yüksek bireysel servet artışı %157 oranı ile Türkiye'de yaşandı.

TÜİK'in bu açıklamaları konusunda birçok ekonomist ve akademisyen çeşitli değerlendirmelerde bulundular. Prof. Dr. Hakan Kara'nın kamu kurumlarına iletişim konusundaki tavsiyesi "Söyleyecek sözünüz yoksa hiç konuşmamak daha iyidir." Fatih Özatay Hoca ise "TÜİK'ten saçma açıklamalar değil, şeffaflık bekliyoruz." Prof. Dr. Burak Arzova ise TÜİK başkanının kendisine Merkez Bankası eski başkanı Kavcıoğlu'nun CDS'ler hakkındaki açıklamasını hatırlatarak aynı sendromu kendisine yaşattığını ifade etti. TEPAV kurucu direktörü Güven Sak ise "Çizmeden yukarı çıkma" değerlendirmesini paylaştı.

Okuyucularım hatırlayacaklardır, geçen haftalarda müteaddit defa "Şeffaflık" ve "Hesap verebilirlik" konularının yürütülen ekonomi politikasının başarısı için vazgeçilmez koşullar olduğunu belirtmiştim. Şeffaflık olabilmesi için de kurumların yöneticilerini tayin ederken ilk aranması gereken ilkeler "ehliyet ve liyakat" ilkesidir. Uzun zamanlardır bu ilkelere oldukça uzaklaşmış bu ilkelere yerini "itaat ve sadakat" ilkeleri almıştır. Biliyoruz ki toplumda adaletin, barışın, güvenin huzurun ve refahın sağlanması ancak kamu görevlerine yapılacak atamalarda liyakat ve ehliyetin temel alınması ile mümkün olabilecektir. Liyakat doğuştan gelen bir ayrıcalıklı özellik olarak değil, bilgi ve deneyimin sonucu olarak görülür. (Dr. Ergin Ergül "Mevlana perspektifinden kamu yönetiminde liyakat ve ehliyet ilkesi derlemesi) Bu nedenle yukarıda Prof. Dr. Burak Arzova'nın "Kavcıoğlu'nu hatırlayıp dejavu yaşaması tesadüfi değildir. Nebati- Kavcıoğlu-Albayrak dönemindeki ekonomik yanlışların maliyetini toplumumuz halen ödemekte olup korkarız ki bir süre daha ödemeye devam edecektir. Mevcut yönetimin dini hassasiyetlerini de dikkate alarak Peygamberimizin (SAV) şu hadisini hatırlatmakta yarar görüyoruz. "İş, ehli olmayan kişilere verildiğinde, kıyameti bekle, kıyametin kopması pek yakındır."

(Buhari, İlim 2)

FOTOĞRAF: ARSIV

Kur ve enflasyon makası açık kalırsa ihracat düşer

Kur ve enflasyon makası açılmaya devam ediyor. **İTO** Başkanı Şekip Avdagiç kur ve enflasyon makasının yüzde 40'ın üzerinde olduğuna dikkat çekerek "Son bir yılda TÜİK ve **İTO** fiyat endekslerinin ortalaması yüzde 66 iken, dolar-Euro sepet kurdaki artış oranı sadece yüzde 25,2 düzeyinde" ifadesini kullandı. **Avdagiç, enflasyon ile kur sepeti arasındaki bağ kopuk kalırsa, yılın ikinci yarısında ihracatta kalıcı düşüş, ithalatta ise hızlı artışın devreye girmesinin söz konusu olabileceği uyarısında bulundu.**

Türkiye'de son yıllarda uygulanan hatalı ekonomi politikaları nedeniyle enflasyon ve kur arasındaki fark hızla açıldı. Ekonomi yönetimi enflasyon mücadelesi ettiğini belirtse de fark açılmaya devam ediyor. İstanbul Ticaret Odası (**İTO**) Başkanı Şekip Avdagiç, konuya ilişkin yaptığı değerlendirmede enflasyonla mücadelede yılın ilk yarısını geride bırakarak deflasyonist sürecin kapısının aralandığını belirtti. İş dünyası adına bir konunun altını çizmek istediklerini kaydeden Av-

dagiç, "TÜFE'deki yıllık artış oranı yüzde 71,6. ÜFE'de yüzde 50,09. Odamızın açıkladığı fiyat endekslerinde de Ücretliler Geçim Endeksi için artış yüzde 82,14 iken, Toptan Eşya Fiyatları Endeksi ise yüzde 60,49. Şuna dikkatinizi çekmek istiyorum. Son bir yılda TÜİK ve **İTO** endekslerinin ortalaması yüzde 66 iken, dolar-euro sepet kurdaki artış oranı sadece yüzde 25,2 düzeyinde. Makas yüzde 40'ın üzerinde. Burada hem dış ticaretimiz hem de iç piyasamız için denge

bozucu şekilde açılmış bir makas görüyoruz. Kur ile enflasyon arasındaki korelasyonun zayıflamasına dikkat etmek zorundayız. Zira bunun ekonomimiz için çok yönlü negatif etkileri olabilir. Geçmişte bunu tecrübe ettik ve tekrarlanmasını asla arzu etmiyoruz" açıklamasını yaptı. Kur ve enflasyon arasındaki makasın açık kaldığı her an ihracatın aleyhine, ithalatın lehine işlediğini belirten Avdagiç, "Kur ve enflasyon arasında açılan makas eninde sonunda kapanıyor. Bizim

bu sürecin kontrolünü elimizde tutmamız ve sürdürülebilir kalmamız ekonomimiz için çok önemli. Enflasyon ile kur sepeti arasındaki bağ kopuk kalırsa, yılın ikinci yarısında ihracatta kalıcı düşüş, ithalatta ise hızlı artışın devreye girmesi söz konusu olabilir. Bu nedenle bir defa daha kur ve enflasyon arasındaki bağın zayıflaması gerektiğine dikkat çekiyor, ekonomi yönetiminin bu konuya hassasiyetinin artarak sürmesini önemle bekliyoruz" dedi. -**EKONOMİ SERVİSİ**

Şekip Avdagiç

'FAİZ VE DÖVİZ POLİTİKASI DENGELİ GÖTÜRÜLMELİ'

İTO Başkanı Şekip Avdagiç, "Enflasyonla mücadelede 'evet' ama enflasyon ile kur sepeti arasındaki bağ kopuk kalırsa, yılın ikinci yarısında ihracatta kalıcı düşüş, ithalatta ise hızlı artışın devreye girmesi söz konusu olabilir" uyarısında bulundu. Avdagiç, Türkiye ekonomisindeki normalleşmenin uluslararası yatırımcılar tarafından da dikkatle izlendiğini ve ciddi karşılık bulunduğunu ifade etti. Bu kapsamda geçen yılın haziran ayından bu yana Türkiye'ye ciddi miktarda yabancı yatırım girişi olduğunu vurgulayan Avdagiç, "Özellikle tahvil tarafında, enflasyondaki belirin yavaşlamaya birlikte büyük miktarlarda giriş bekliyoruz. Faizlerin düşmesiyle birlikte getirisi artan devlet tahviline yabancı girişinin önümüzdeki dönemde rekor seviyelere ulaşması sürpriz olmayacaktır" dedi. Bu noktada, yurtdışından fon girişlerinin kaçınılmaz olarak TL'nin aşırı değerlenmesine yol açabileceğine dikkat çeken Avdagiç, "Dolayısıyla burada döviz kuruna ilişkin kuyumcu terası hassasiyetinde bir dengelemeye ihtiyaç duyulduğunu ifade etmek isteriz. Bu çerçevede özellikle yatırım, teşvik, faiz ve döviz politikasının dengeli bir şekilde götürülmesi gerektiğine inanıyoruz" diye konuştu.

TOBB'DAN TÜİK'E TEPKİ: HERKES KENDİ İŞİNİ EN İYİ ŞEKİLDE YAPSIN

TÜİK Başkanı Çetinkaya'nın, şirket karlılıklarını ve enflasyonla ilgili sözlerini isim vermeden eleştirmesine iş dünyasından itiraz sesleri yükseldi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan'ın** ardından Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (**TOBB**) Başkanı Rifat Hırsırcıoğlu da TÜİK'i sert bir şekilde eleştirdi. Rifat Hırsırcıoğlu, bazı il ve ilçelerde sektörlerle, firmalarla ilgili 'Zordalar, batıyorlar' gibi dedikodular çıkarıldığını belirterek, şirketlere itibar cellatlığı yapıldığını söyledi. "Herkes kendi işini en iyi şekilde yapsın" diyen Hırsırcıoğlu şunları kaydetti: "Bir çağın da şirketleri enflasyonun müsebbibi gösterip, özel sektörü suçlu ilan edenler. Üreten, istihdam sağlayan, bu ülkenin geleceğine yatırım yapan özel sektörü suçlu ilan etmeden önce herkes kendi işini en iyi şekilde yapsın. Sap ile samanı birbirine karıştırmayalım. Fahiş fiyat artışı yapan şirket varsa, kamunun yetkili kurum ve kuruluşları işlem yapsın. Toptancı anlayışla bütün şirketler suçlu ilan edilemez."

TİM BAŞKANI: İHRACATÇI REKABETÇİLİĞİNİ KAYBETTİ

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, kur seviyesinin enflasyonun oldukça altında kaldığını belirterek, ihracatçıların rekabetçiliğini kaybettiğini vurguladı. Rakiplerinden yüzde 40 pahalı durumda kaldıklarına dikkat çeken Gültepe, kur ile enflasyon arasında en az 5 puanlık makasın aşılması gerektiğini söyleyerek, dolar/TL seviyesinin de bugün en az 37 olması gerektiğini altını çizdi. Kurun enflasyona paralel hareket etmesi gerektiğine değinen Gültepe, kur ve enflasyon ile ilgili "Türkiye, zorlu bir enflasyonla mücadele sürecinden geçiyor. Özellikle dar ve sabit geliri kesimi zorlayan hayat pahalılığına karşı her türlü desteği vermeye hazırız. Enflasyonla mücadele ederken büyümeyle de sürdürmek için ihracat tek ve en etkili yol. Ülkemizde daha önceki defalarca enflasyon süreçlerinde ihracata ağırlık vererek ekonominin soğumasını, üretimin yavaşlamasını, çarkların durmasını önlemiştik. Bugün de yine aynı anlayışla sorumluluk üstlenmeye hazırız. Değerli veya değeriz TL kimsenin işine yaramaz. Kur enflasyona paralel hareket etmeli, enflasyonla kur arasındaki fark 5 puanın fazla olmamalı. Aksi halde sıkıntılar devam eder. Enflasyon yüzde 50 ise kurda yüzde 45 artış olsun diyoruz. Bugün dolar/TL kurunda minimum seviye en az 37 olmalı" dedi. Ekonomi yönetiminin tüm platformlarda ihracatçı için imkan ve olanakları sağlamaya çalıştığını bahseden Gültepe, "Enflasyon probleminin dolaylı herkesi gözümlü enflasyona çevirdi. Dolayısıyla ihracatçılara destek noktasında zihniyette düşünceler var ama uygulamada yok maalesef. Bunu enflasyon problemi etkiliyor. Destek uygulamaları daha fazla olsa daha iyi olur" ifadelerini kullandı.

'YÜZDE 50 BANDININ ALTINA İNİLMESİ KIRILMA NOKTASI OLACAK'

Enflasyonun dar gelirli den iş dünyasına kadar herkesin yakından takip ettiği en önemli sorun olduğunu belirten Avdagiç, şöyle devam etti: "En son haziran rakamları açıkladı. Beklentiler paralelinde mayıs ayında yüzde 75,45 ile zirve seviyesini gören yıllık TÜFE artışı, haziranda yüzde 71,6'ya geriledi. Hatırlanacağı gibi aylık TÜFE artışları, geçen yılın temmuz ayında yüzde 9,49, ağustosta da yüzde 9,09 olarak gerçekleşmişti. Önümüzdeki iki ayda artış oranının yüzde 2'ler civarında gelmesi halinde, iki ay sonra yıllık TÜFE'de yüzde 50'nin altına düşmüş olacaktır. Vurgulamak isterim ki, enflasyonda baz etkisiyle yüzde 50 bandının altına inilmesi önemli bir kırılma noktası olacaktır. Bunun psikolojik etkileri olacaktır gibi, ileriyi yönelik fiyatlamaları davranışlarının iyileşmesine de katkı sağlayacaktır."